

Yapay Zeka Destekli Haber Metni Üretimi Ve Çevirilerinin Karşılaştırılmalı Bir Analizi: Chatgpt-4o Örneği

Comparative Analysis of Artificial Intelligence-Assisted News Text Generation and Translations: The Case of Chatgpt4o

Burcu Türkmen¹ , Sema Koçlu Maman²

¹Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Ankara, Türkiye

²Öğr. Gör. Dr., Türk-Alman Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye

Sorumlu yazar/
Corresponding author : Burcu Türkmen
E-posta / E-mail : burcutkmen@aybu.edu.tr

ÖZ

Son yıllarda popüleritesi ve kullanım alanı artan yapay zeka yazılımlarının çeşitlilik kazanması ve farklı amaçlara hitap eden özelliklerinin geliştirilmesi araştırmalara konu olmaktadır. Farklı meslek gruplarından pek çok kişi tarafından kullanılan yapay zeka yazılımlarında yapılan istem girişleriyle elde edilen yanıtlar değişkenlik göstermektedir. Bu değişkenlikler dakika, saat, konum farkına, istem girişinin yapılmasına göre ve kullanılan dilin kibarlık düzeyine göre izlenmektedir. Bu araştırma kapsamında, Türkiye'de yapay zeka ve haber çevirileri hakkında yürütülen lisansüstü tezler ve bilimsel araştırmalar sınıflandırılmış ve ardından yapay zeka yazılımı olan ChatGPT-4o kullanılmış ve bu yazılımın haber metni üretimi istenmiştir. ChatGPT-4o'dan ideolojik bir içerik olarak Filistin ve İsrail arasında yaşanan son olaylar hakkında metin üretmesi ve ardından bu metni Filistin ve İsrail'i destekler nitelikte iki farklı şekilde çevirmesi istenmiştir. Haber metninin Türkçe, çevirilerin ise İngilizce olması istenmiştir. Alınan haber metni ve çevirilerinin ardından, ChatGPT-4o ile röportaj yapılmıştır. Araştırma yöntemi olarak, Türkiye'de yürütülen lisansüstü tezlerin ve bilimsel araştırmaların, ChatGPT-4o çevirilerinin ve ChatGPT-4o ile yapılan röportajın betimsel analiz yöntemiyle incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında açık kaynaklı yapay zeka yazılımının ne derece taraflı/tarafsız metin üretimi ve çeviri yapabildiği sorgulanmıştır. Elde edilen veriler neticesinde, ChatGPT-4o'ın doğru veri sağlama, tarafsız metin üretimi, ideolojik çeviri yapma durumları incelenmiş ve genel çıkarımlarda bulunulmuştur. Genel olarak, yapay zeka ile haber metinleri üretmek, kolaylık, hız, zaman ve verimlilik açısından avantajlar sunar. Ayrıca, otomatik içerik oluşturma, kapsamlı verilerin analizi, kişiselleştirilmiş içerik üretimi, dil ve çeviri hizmetleri, yazma ve düzenleme, son düzenleme, araştırma konularına ve kaynaklarına erişim ve kapsam ve dolayısıyla maliyet tasarrufu faydalı olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: ChatGPT, haber çevirisi, haber metni üretimi, yapay zeka

Başvuru / Submitted : 19.09.2024

**Revizyon Talebi /
Revision Requested :** 03.10.2024

**Son Revizyon /
Last Revision Received :** 05.10.2024

Kabul / Accepted : 08.10.2024

This article is licensed under a Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ABSTRACT

During recent years, the diversification of artificial intelligence software, which has become increasingly popular and used, and the development of features that appeal to different purposes are the subjects of this research. The responses obtained as a result of prompt entries made in the artificial intelligence software used by many people from different professional groups vary. This variability was monitored according to minute, hour, location difference, how the prompt entry was made, and the politeness level of the language used. Within the scope of this research, graduate theses and scientific research conducted in Türkiye on artificial intelligence and news translations were classified and then the artificial intelligence software ChatGPT-4o was used and this software was asked to produce news text. ChatGPT-4o was asked to produce a text about the recent events between Palestine and Israel as an ideological content and then to translate this text in two different ways in support of Palestine and Israel. The news text was asked to be in Turkish and the translations were asked to be in English. After the news text and translations were received, an interview was conducted with ChatGPT-4o. The aim of the research method was to conduct a descriptive content analysis. Within the scope of the research, the extent to which open-source artificial intelligence software can produce biased/unbiased text and translation was questioned. As a result of the data obtained, ChatGPT-4o's ability to provide accurate data, produce impartial text, and perform ideological translation was examined and general inferences were made. In general, recording news texts with artificial intelligence offers advantages in terms of ease, speed, time and efficiency. In addition, automatic content creation, comprehensive data analysis, personalised content production, language and translation services, writing and editing, final editing, access to research topics and resources, and scope, and therefore cost savings are seen as beneficial.

Keywords: artificial intelligence, ChatGPT, news text generation, news translation

EXTENDED ABSTRACT

During recent years, the growing popularity and widespread use of artificial intelligence (AI) software have been the subject of research. The responses generated by AI systems like ChatGPT vary based on factors such as the time, location, phrasing of the prompt, and the politeness level of the language used. As a part of this research, graduate theses and scientific research articles on AI and news translations are analysed. Then, the AI system ChatGPT-4o, which generated news text about the recent events between Palestine and Israel, was instructed to frame the text from both a pro-Palestinian and a pro-Israeli perspective and to translate the text into Turkish and English. After obtaining the news texts and translations, the researchers conducted an interview with ChatGPT-4o about the news text generation and translation processes.

The study aimed to perform a descriptive content analysis to examine the extent to which open-source AI software can produce biased or unbiased text and translations. ChatGPT-4o's ability to provide accurate information, generate impartial texts, and perform ideological translations, leading to broader inferences, was assessed.

In the research, news texts produced by the AI tool ChatGPT4o were then translated into the target language in two different ways by the same AI tool. The translations were then subjected to content analysis. The research questions addressed were as follows: "Why do news consumers produce news texts with artificial intelligence?", To what extent is it possible for news consumers to produce news texts with artificial intelligence?, How feasible is the translation of AI-generated news texts into different types (neutral, biased, and opposing)?, What is the process for producing and translating AI-generated news texts?".

This research focuses on the AI-supported production of news texts and their subsequent translation by the same AI software, examining the data obtained from ChatGPT-4o. In the literature review section, theses and the scientific research articles on AI and news translation in Turkey were reviewed using keywords such as AI and translation, AI and news translation, AI and journalism, robo-journalism, and robot journalism. The graduate theses were reviewed from 2004 to 2024. The scientific research articles reviewed between 2017 and 2024. Although derivatives and applications of artificial intelligence have been used for many years, it has only recently been referred to by these terms. Therefore, the limited number of comprehensive studies at the master's or doctoral level is not surprising.

Overall, producing news texts with artificial intelligence offers advantages in terms of convenience, speed, time, and efficiency. Additionally, automatic content generation, analysis of extensive data, personalised content production, language and translation services, writing and editing, post-editing, access to and coverage of research topics and sources, and consequently, cost savings are seen as beneficial. However, ensuring that all these benefits are obtained without violating any standards is essential. Ethical issues such as plagiarism or inappropriate content generation must be monitored. While gaining advantages in speed, time, and cost, it is crucial not to fall short on ethical considerations while using AI software.

Therefore, future studies might explore the use of AI software for news text production and publication by news agencies and social media channels in terms of translation ethics and professional ethics. Finally, in potential further

studies, the similarities and differences in texts produced by ChatGPT on different dates and times with the same input commands could be examined using content analysis. Another study may explore the place of AI in news text production and translation within academic translation education, and possible educational packages or course contents and models may be organised.

1. Giriş

Psikolog Dr. Howard Gardner (1983) tarafından sekiz zeka türüyle sınıflandırması yapılan Çoklu Zeka Kuramına bugün yepyeni bir tür daha eklendi. 1950'li yılların başlarında makinelerin hesap yapabilmesi ve düşünebilmesinin mümkün olup olmadığını sorgulayan Alan Turing'in (1950) yapay zeka fikrinin temellerini attığı söylenebilir. Mevcut çalışmada, başlıklar, tablo başlıklar, kullanılan lisansüstü tezler ve bilimsel çalışmaların isimleri haricinde yapay zeka terimi yerine YZ kullanılcaktır. Uzun yillardır teknolojinin gelişmesi ve sürekli yenilenmesi, bir zamanlar belki de insanlara korkutucu geliyorken şimdi bu gelişmelere dahil olmak insanoğlu için kaçınılmaz bir hal almıştır. Teknolojinin gelişimi insan hayatını kolaylaştıran ve hızlı çözümler sunan ürünler ve hizmetlere erişimi kolaylaştırmaktadır. Bu ürünler arasında mutfak araç gereçleri, sağlık sektöründe, hastanelerde kullanılan yazılım ve cihazlar, vatandaşların kullandığı ve her türlü kişisel evrak ve bilgiye erişim sağlanabilen e-devlet sistemi, okullar ve üniversitelerde ders materyalleri ya da yardımcı materyaller olarak kullanılan eğitim yazılımları, programları ve mobil uygulamalar yer almaktadır. Ayrıca, dijital yerliler (Prensky, 2001) olarak adlandırılan yeni nesil kullanıcıların favori araçları olan bilgisayarlar, tabletler, akıllı televizyonlar, akıllı saatler, akıllı gözlükler ve akıllı kulaklıklar da YZ destekli çalışan teknolojik ürünler arasında bulunmaktadır.

Son yıllarda adından sıkça söz edilen YZ ve ürünleri insan hayatının büyük bir kısmında yer almaya başlamıştır. Hatta bahsi geçen pek çok sektör ve disiplinde “Acaba YZ’ımızı elimizden alacak mı?” gibi sorular sorulmaya başlamıştır. Birçok disiplini bu denli etkileyen ve bir taraftan iş kolaylığı, zaman ve kazanç üçgeninde faydalı görünürken bir yandan da yapılan işleri ve mesleki pozisyonları elden almasının tedirginliğinin yaşadığı gözlemlenmektedir. Bu araştırmanın amaçları arasında aktif şekilde birçok alanda kullanılan YZ’nın haber metni üretimi ve çevirileri konusunda ne gibi sonuçlar vereceğini analiz etmek yer almaktadır. YZ’nın bu denli yoğun şekilde hayatlarımızın içinde yer alınmasının ve kullanılmasının etik olup olmadığı hususu ise bir başka tartışma konusudur.

Mevcut araştırma kapsamında 2022 yılında kullanımına sunulan ve kısa sürede tanınır hale gelerek yaygın şekilde kullanılmaya başlanan YZ aracı ChatGPT-4o kullanılmıştır. Bilindiği ve tecrübe edildiği üzere, ChatGPT-4o ve muadili pek çok YZ aracı kendilerine özellikle siyasi ve dini ideoloji içeren sorular sorulduğunda daha yuvarlak cevaplar vermeye ve istenen net cevapları vermekteydi. ChatGPT-4o yazılımindan “Filistin ve İsrail arasındaki son gelişmeler” konulu Türkçe bir haber metni üretimi istenmiştir. Bu metnin tarafsız bir şekilde oluşturulabilmesi adına, istem girişi yapılrken bir tarafın diğerine saldırısı, savaş açması, çatışmaya teşvik etmesi vb. gibi sözcük tercihleri kullanılmamış ve sadece yaşanan durumu yansıtması açısından çatışma sözcüğünü kullanmak tercih edilmiştir. Ardından, ChatGPT-4o’dan kendi ürettiği Türkçe haber metnini İngilizce diline iki farklı görüşü destekler nitelikte çevirmesi istenmiştir. İlk çeviride Filistin’i destekler nitelikte, ikinci çeviride ise İsrail’i destekler nitelikte çeviri yapması istenmiştir. Bu sayede YZ aracı ChatGPT-4o’ın, söylediği gibi, herhangi bir ideoloji ya da ideolojiler arasında tercih yapıp yapmadığını da incelemek mümkün olacaktır.

Çalışmanın bundan sonraki alt başlıklarını arasında “Yapay Zeka ve Haber Metni Üretimi ve Çevirisi Hakkında Türkiye’de ve Dünyada Yürüttülen Araştırmalar, Yapay Zekâ ile Haber Metni Üretimi, ChatGPT-4o ile Haber Metni Üretimi ve Haber, ChatGPT-4o ile Röportaj” yer almaktadır. Son olarak, ChatGPT-4o ile küçük çaplı bir röportaj yapılmış ve alınan yanıtlar genel olarak değerlendirilmiştir.

2. Yöntem ve Araştırma Soruları

Nitel araştırma yöntemleri arasında betimsel analiz, anket, korelasyon çalışması ve içerik analizi gibi belirli araştırma yöntemleri yer almaktadır. Bahsi geçen bu araştırma yöntemleri veri toplama/analiz prosedürleri açısından farklılık gösterirken, veri kullanılabilirliği açısından farklılık göstermezler (Atmowardoyo, 2018). Mevcut araştırma kapsamında, bilimsel araştırma yöntemleri arasında yer alan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yönteminde belirli konular hakkında yürütülen nitel ya da nicel araştırmaların derinlemesine incelenmesi hedeflenmektedir. Betimsel analizin kullanıldığı çalışmalarda bilgilerin analiz edilerek yorumlanması ve elde edilen sonuçların açıkça ortaya koyması amaçlanmaktadır (Ültay vd., 2021: 190).

Araştırma kapsamında önce YZ aracı ChatGPT-4o tarafından üretilen haber metinleri daha sonra yine ChatGPT-4o tarafından 2 farklı şekilde erek dile çevrilecektir. Ardından yapılan çevirilerin içerik analizleri yapılacaktır.

Araştırma kapsamında yer alan araştırma soruları aşağıdaki şekildedir:

- Haber tüketicileri YZ ile neden haber metni üretir?
- Haber tüketicilerinin YZ ile haber metni üretimi ne derece mümkündür?
- YZ ile üretilen haber metinlerinin farklı türde (nötr, yandaş ve karşıt) çevirişi ne derece mümkündür?
- YZ ile üretilen haber metinleri ve çevirileri nasıl bir süreçten geçmektedir?

3. Yapay Zeka, Haber Metni Üretilimi ve Çevirisi Hakkında Türkiye'de ve Dünyada Yürüttülen Araştırmalar

YZ kavramının hayatımıza girişi her ne kadar 1900'lü yılların başlarına denk gelse de, modern bilgisayarların gelişimi ve dolayısıyla çeviriide teknolojinin konuşulmasının 1970 li yıllarda başladığını söylemek mümkündür. 1970'lerden itibaren büyük bir hızla ilerlemeye devam eden çeviri teknolojileri Google Çeviri özeline incelendiğinde 2016 yılı sonunda nöral makine çeviriği gelişimiyle ivme kazanmıştır. Bu araştırmada ise ilgili literatür kapsamında Türkiye'de ve Dünyada yayınlanan lisansüstü tezler ve bilimsel araştırma makaleleriyle sınıflandırılmıştır. İlgili literatür paylaşımının ardından, YZ yazılımı olarak seçilen ChatGPT-4o tarafından “Filistin ve İsrail arasında yaşanan son olaylar” konulu bir haber metni üretilmesi ve ardından yine ChatGPT-4o'dan ürettiği bu haber metninin 2 farklı çevirisini yapması istenmiştir. Yapılan çevirilerden ilki Filistin'i destekler nitelikte, 2.si ise İsrail'i destekler nitelikte olması istenmiştir.

Yürüttülen mevcut araştırma kapsamında, iki aşamalı bir literatür taraması yapılmıştır. Bu taramanın ilk aşamasında Türkiye'de yürütülen ve kabul edilerek yayınlanan lisansüstü tezler incelenmiştir. Türkiye Ulusal Tez Merkezi sayfasında YZ ve çeviri, YZ ve haber çeviri, YZ ve habercilik, YZ ve gazetecilik, robo gazetecilik ve robot gazetecilik anahtar kelimeleriyle 2024 yılından geriye doğru 2004 yılına kadar geniş bir tarama yapılmıştır. Araştırma kapsamında son 20 yıl içinde yürütülen ilgili araştırmaların sayısının oldukça az olduğu görülmüştür. Tablo 1'de bahse konu anahtar kelimelerle yapılan aramada erişilen tezler yayınlandığı yıl sırasına göre günümüzden geçmişे doğru sıralanarak verilmiştir. Bu sayede alanla ilgili lisansüstü tez kapsamında incelemesi yapılan konu başlıklarını görmek mümkündür.

Tablo 1: Türkiye'de yapay zeka ve haber üretimi hakkında yürütülen lisansüstü tezler¹

No	Yıl	Yazarı	YL/DR	Yayınlandığı Üniversite	Başlık
1	2024	Alpaslan ÖNGEL	DR	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Yapay Zeka Teknolojisinin Medya Örgütlerinde Kullanımı: Enformasyon Üretim Sürecinin Otomatikleşmesi ve Robot Gazetecilik
2	2024	Ola Ali Hussein ALSAADİ	YL	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Televizyon Haberciliğinde Yapay Zeka Tekniklerinin Kullanımı
3	2021	Hatice BABACAN	YL	Akdeniz Üniversitesi	Türkiye'de Yapay Zeka Destekli Gazetecilik: Robot Gazeteciliğine Yönelik Yaklaşımlar
4	2019	Azime Deniz BACAKSIZ	YL	Atılım Üniversitesi	The Future of Translation Studies Through Artificial Intelligence ²
5	2018	Feyyaz FIRAT	YL	Gazi Üniversitesi	İnternet Haberciliğinde Yapay Zeka Teknolojisi Kullanımı: Robot Gazetecilik

YZ ve çeviri kapsamında son 20 yıla dönük yapılan incelemede 2 yüksek lisans tezinin çeviri ile ilgili olduğu ve 3 yüksek lisans 1 doktora tezinin de robot gazetecilik hakkında olduğu görülmüştür. Bu tablo, okuyuculara ve araştırmacılara YZ ve çeviri, YZ ve habercilik ya da gazetecilik konularında alanın gelişmeye olduğunu ve yürütülebilecek muhtemel araştırmalar için güncel ve uygun bir zemin olduğunu göstermektedir.

Tablo 2'de YZ ve haber üretimi hakkında yürütülen bilimsel araştırma makaleleri günümüzden geçmişe doğru kronolojik sırayla verilmiştir. Araştırma makaleleri *haber*, *haber üretimi*, YZ anahtar kelimeleriyle *DergiPark* platformunda ve akademik araştırmalar için tasarlanmış YZ tarama motoru olan *Consensus* ve *SciSpace*'de taranmış ve sırasıyla verilmiştir. Çalışmada Türkiye'de İngilizce olarak yayınlanan ve dünya çapında İngilizce yayınlanan haber üretimi-YZ, haber çeviris-YZ hakkında oluşturulan çalışmalara da yer verileceği için *Consensus*, *SciSpace* ve *DergiPark*'ta *news*, *news production*, *news translation* ve *artificial intelligence* kelimeleri de taratılmıştır. Yürüttülen taramalarda en eski

¹ Detaylı bilgi için karşılaştırınız: Çetin, 2009; Fırat, 2018; Bacaksız, 2019; Babacan, 2021; Alsaadi, 2024; Öngel, 2024.

² Yapay Zeka ile Çeviribilimin Geleceği.

tarih 2017 olarak görülmüştür. Dolayısıyla, Tablo 2'de bulunan araştırmalar 2017-2024 tarihleri arasını kapsamaktadır. Tablo 2'de çalışmaların yayınlandığı yıla, çalışmaların başlığına ve çalışmaların kısaltılmış çıkarımlarına ulaşılmaktadır.

Tablo 2: Yapay zeka ve haber üretimi hakkında yürütülen bilimsel araştırma makaleleri

No	Yıl	Yazarı	Başlık	Kısaltılmış Çıkarımlar
1	2024	Begüm Aydin, Mustafa İnce	Can Artificial Intelligence Write News: A Research on Determining The Effect of Artificial Intelligence on News Writing Practice ³	YZ, haber yazımında doğruluk açısından gazetecilerle karşılaşılmıştır. 30 gazetecinin katıldığı çalışmada, YZ'nin yazdığı haberlerde format ve noktalama kurallarına uyulmadığı, 5N1K kuralı, objektiflik ve profesyonel dil açısından eksik olduğu gözlemlendi.
2	2024	Aslı Kaprol	Yapay Zeka Haberleri Aracılığıyla Medyada Distopyanın İnşası ve Hegemonik Etkileri: ChatGPT Özeline Yagınlaşan Korku Söyledi Üzerine Bir İnceleme	Medya okuryazarlığının teşviki, dengeli YZ tartışmaları ve toplumsal adaptasyon için önemlidir. YZ'nin medya tasvirindeki hegemonik korku anlatıları incelenmiştir.
3	2023	Rubaid Ashfaq, Zeba Nabi, Rohit	Artificial Intelligence and the Indian Media Industry: the Future is now ⁴	YZ. Hindistan medya endüstrisini zorluklar ve fırsatlarla dönüştürüyor. Verimlilik, maliyet, kişiselleştirme, çok dilli haberler ve yanlış bilgiyle mücadele konuları incelenmiştir. Çalışma, iş kayipları, etik, veri ve altyapı gibi zorlukları araştırmak için birincil ve ikincil veri kaynaklarını kullanılmıştır.
4	2023	Bolu John Folayan, Olubunmi Ajibade, Toyin Segun Onayinka, and Amira Obi-Okoye	Attitude of Lagos Editors towards Use of Artificial Intelligence in News Management ⁵	Nijerya haber merkezlerinde YZ entegrasyonu üzerine yapılan çalışmada, Lagos'taki editörlerin YZ'ya hazırlık durumu ve haber yönetimindeki zorluklar araştırılmıştır hazırlıksız oldukları görülmüşür. Maliyet verimliliği ve hızlı üretim için YZ entegrasyonu gerekiyor, ancak Nijerya haber kuruluşları bu entegrasyonda zorluklarla karşılaşıyor.
5	2023	Damilola Adetola Bolaji	Construction and Case Analysis of Sensor News Whole Chain Production Model Based on Artificial Intelligence Technology ⁶	Sensör haber modeli, hedefli haber yayımı için YZ ve verileri birleştiriyor. Simülasyon, termal izleme ile çevresel haberler yüksek ilgi göstermektedir. YZ tabanlı sensör haber modeli, pratik uygulamalarla medya zincirini geliştiriyor.
6	2023	Pilar Sánchez-García, Noemí Merayo-Álvarez, Carla Calvo-Barbero, Alba Diez-Gracia	Spanish technological development of artificial intelligence applied to journalism: companies and tools for documentation, production and distribution of information ⁷	İspanyol YZ şirketleri, gazetecilik için bilgi aşamalarını kapsayan araçlar geliştirmektedir. İspanyol gazeteciliğinde YZ entegrasyonu, yavaş benimsenme gibi zorluklarla karşılaşmaktadır. Ayrıca, algoritma önyargısı ve veri gizliliği gibi etik kaygılar ele alınmaktadır.
7	2023	Leyla Turgal and Bülent Bahri Küçükderdoğan	Bir Dezenformasyon Aracı Olarak Yapay Zeka: Bing Arama Motoru Örneğinde İklim Değişikliği Konulu Haber Fotoğraflarının İncelenmesi	Haber fotoğraflarında YZ dezenformasyon riskine yol açmaktadır. Bing arama motoru iklime ilgili haber fotoğraflarında yetersizlik gösteriyor. YZ'nin dönüştürüdüğü gazetecilik, haberlerde dezenformasyon riskini artırmaktadır.
8	2023	Aygün Özsalih	Yapay Zeka Yoluyla Oluşturulan Sahte Haberlerin Medya Gündemini Belirlemesi	Twitter'daki sahte haberler Türkiye'deki ulusal medya gündemini etkilemektedir. YZ tarafından üretilen sahte haberler medya gündemini önemli ölçüde şekillendirebilir. Hürriyet ve Sabah gibi genelkesel medya kuruluşları bu durumdan etkilenmiştir. Daha az bilinen ulusal gazeteler sahte haberleri yayınlamamaktadır.
9	2022	Umur Işık, Haluk Ölçekli, Konur Alp Koz	Yapay Zeka ve Algoritma Ekseninde Gazeteciliğin Geleceği ve Toplum için Anlamı	Robot gazeteciliği, haber odalarında üretkenliği ve yaratıcılığı artırır. YZ ve algoritmalar gazeteciliği yeniden şekillendirir ve araştırmacı raporlama için fırsatlar sunar. YZ algoritmalarının sosyal riskleri, etik gazetecilik için politika oluşturmayı gerektirir. YZ veri işleme, sahte haberlerle mücadelede ve gazeteciliği geliştirmeye yardımcı olur.

³ Yapay Zeka Haber Yazabilir mi? Yapay Zekanın Haber Yazma Pratигine Etkisinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma.

⁴ Yapay Zeka ve Hindistan Medya Endüstrisi: Gelecek Şimdi.

⁵ Lagos Editörlerinin Haber Yönetiminde Yapay Zeka Kullanımına Yönelik Tutum.

⁶ Yapay Zeka Teknolojisine Dayalı Sensör Haberleri Tüm Zincir Üretim Modelinin Oluşturulması ve Vaka Analizi.

⁷ İspanyol Teknolojik Gelişimi Yapay Zekanın Gazeteciliğe Uygulanması: Şirketler ve Araçlar İçin Dokümantasyon, Üretim Ve Bilgi Dağıtımı.

Tablo 2: Devamı

10	2022	Fadia Hussein and Hussin J. Hejase	Artificial Intelligence and Fake News ⁸	YZ medyanın doğruluğunu teyit eder ve sahte haberlerin yayılmasını öner. YZ teknikleri, sosyal medya platformlarındaki sahte haberleri etkili bir şekilde tespit eder. Gazetecilikte YZ araçlarını keşfetmek için ikincil veri çalışmalarına dayanır.
11	2022	João Canavilhas	Artificial Intelligence and Journalism: Current Situation and Expectations in the Portuguese Sports Media ⁹	YZ. Portekiz spor medyasında finansal kısıtlamalar nedeniyle yerine kullanılmamaktadır. Editörler, uzmanlaşmış medyadaki gazetecilerden daha fazla YZ değer vermektedir. YZ veri analizini, içerik aramayı ve kişiselleştirilmiş dağıtımu geliştirebilir. Finansal kaynak eksikliği, haber merkezlerindeki karmaşık YZ uygulamalarını engellemektedir. Üniversiteler ve medya arasındaki işbirliği YZ çözümlerini geliştirebilir.
12	2022	Mengge Wang	Artificial Intelligence-Driven Model for Production Innovation of Sports News Dissemination ¹⁰	YZ haberleri üretimi ve kültürü değiştirerek geleneksel medyayı etkiliyor. YZ spor haberlerinin üretimi ve yayılması üzerinde etkilidir.
13	2022	Chiara Longon, Andrey Fradkin, Luca Cian, Gordon Pennycook	News from Generative Artificial Intelligence Is Believed Less ¹¹	YZ muhabirlere duyulan güven, insan muhabirlere göre daha düşüktü. YZ ifşası, haberlerin doğruluğuna ve haber kuruluşlarına duyulan güveni ilişkin algıları olumsuz etkilemiştir.
14	2022	Moran, R.E.; Shaikh, S.J.	Robots in the news and newsrooms: Unpacking meta-journalistic discourse on the use of artificial intelligence in journalism ¹²	Gazetecilikte YZ, gazeteciler arasında normatif tartışmaları tetikliyor. Gazetecilik haberlerinde YZ konusunda teknik anlayış eksikliği mevcuttur. YZ'nın gazeteciliği yeniden şekillendirmesi ve gazetecilik emeği tehdit etmesine ilişkin endişeler vardır.
15	2022	Stefanie Sirén-Heikel	At the crossroads of logics: Automating newswork with artificial intelligence : (Re)defining journalistic logics from the perspective of technologists ¹³	Gazetecilikte YZ teknolojileri, ayrı mantıklar arasında köprü kurarak etkileşimleri şekillendiriyor. Teknoloji uzmanları, kazançlı endüstriler için teknolojileri optimize ederek gazetecilik unsurlarını asimile ediyor. YZ araçları, beklenenleri olanaklarla uyumlu hale getirerek haber çalışmalarını dönüştürüyor.
16	2022	Aysel Ay	Yapay Zeka Haberciliği ve Gazetecilik Tartışmalarına Dair Bir Değerlendirme	YZ gazeteciliğinin haber üretimindeki etkisine ve zorluklarına odaklanmaktadır. YZ gazeteciliğinin haber üretimindeki etkisine ve zorluklarına odaklanmaktadır. YZ, karmaşıklık ve etik nedeniyle araştırmacı gazeteciliğin yerini alamayabilir.
17	2022	İrem Yeniceler Kortak	Yapay Zeka ve Haber İlişkisine Kullanıcı Gözünden Bakmak: Sosyal Medyada Robot Haber Spikerlerine Gelen Yorumların İncelenmesi	Teknoloji gelişmeler gazeteciliği ve haberlerin sosyal medya yayılmasını etkiliyor. Robot haber sunucuları hakkındaki yorumlar, cinsiyet önyargısını ve YZ şüpheciliğini ortaya koyuyor. Kadın robot haber sunucularına yönelik yorumlarda cinsiyet önyargısı. Kullanıcılar, YZ'nın haber sektöründeki işlerin yerini alması konusunda şüpheci. Kullanıcıların çoğunuğu haberlerde YZ konusunda olumsuz bir görüşe sahip.
18	2022	María-José Ufarte-Ruiz, Francisco-José Murcia-Verdú, José-Miguel Túñez-López	Use of artificial intelligence in synthetic media: first newsrooms without journalists ¹⁴	Yalnızca algoritmalarla haber üreten ilk medya kuruluşları belirlendi. Sentetik medya geleceğin şirketleri olarak değil, mevcut bir trend olarak görülmektedir. İstihdam ve mesleğin imajı üzerindeki etkisi kesin değil. Sentetik medyanın potansiyeli var ancak daha sürdürülebilir modellere ihtiyaç var.
19	2022	Mesut Toğaçar, Kamil Abdullah Eşidir, Burhan Ergeen	Yapay Zeka Tabanlı Doğal Dil İşleme Yaklaşımını Kullanarak İnternet Ortamında Yayınlanan Sahte Haberlerin Tespiti	YZ yöntemleri kullanılarak sahte haber tespiti için sosyal medya analizi edildi. Eğitim ve test veri setlerinde yüksek doğruluk elde edildi. Gelecekteki çalışmalar, yanlış bilgi tespiti için Türk haber sitelerinin analizini içermektedir.

⁸ Yapay Zeka ve Yalan Haberler.⁹ Yapay Zeka ve Gazetecilik: Portekiz Spor Medyasında Mevcut Durum ve Beklentiler.¹⁰ Spor Haberlerinin Yaygınlaştırılmasında Üretim İnovasyonu için Yapay Zeka Güdümlü Model.¹¹ Üretken Yapay Zekadan Gelen Haberlere Daha Az İnanlıyor.¹² Haberlerde ve Haber Odalarında Robotlar: Meta-Gazetecilik Söylemini Aşmak Gazetecilikte Yapay Zeka Kullanımı.¹³ Mantıkkın Kavşağında: Yapay Zeka ile Haber İşlerini Otomatikleştirmek : Gazetecilik Mantığını Teknoloji Uzmanlarının Perspektifinden (Yeniden) Tanımlamak.¹⁴ Yapay Zekanın Sentetik Medyada Kullanımı: Gazetecilerin Olmadığı İlk Haber Odaları.

Tablo 2: Devamı

20	2021	Mathias-Felipe de-Lima-Santos, Wilson Ceron	Artificial Intelligence in News Media: Current Perceptions and Future Outlook ¹⁵	Haberlerde YZ: makine öğrenimi, planlama, bilgisayarla görme öne çıkıyor. Haber medyası, YZ projeleri için teknoloji şirketlerine güveniyor. YZ, haber iş modellerini ve gelir akışlarını geliştirmeye.
21	2021	Aynur Sarıskaloğlu	Framing Discourses in Turkish News Coverage Regarding Artificial Intelligence Technologies' Prospects and Challenges ¹⁶	Türkiye'de YZ ile ilgili haberler yoğunlukla olumludur ve faydalı vurgulamaktadır. Medya çerçeveleri, risk tartışmasından yoksun olarak YZ beklenilerine ve zorluklarına odaklanmaktadır. Gazeteciler, kamuoyunun YZ algısını şekillendirmede çok önemli bir rol oynamaktadır.
22	2021	Sonia Parratt-Fernández, Javier Mayoral-Sánchez, Montse Mera-Fernández	The application of artificial intelligence to journalism: an analysis of academic production ¹⁷	Gazetecilikte YZ, küresel akademik ilgiyle hızla gelişiyor. ABD, veri gazeteciliği ve robot yazımına odaklılanan yayılarda başı çekiyor. YZ gazeteciliğinde ortaya çıkan zorluklar için yeni araştırma yöntemlerine ihtiyaç var.
23	2020	K. Horska	A New Test of Artificial Intelligence: Should the Media Industry Be Afraid? ¹⁸	YZ medyası dönüştürüyor, gazeteciliğe meydan okuyor ve üretim süreçlerini optimize ediyor. YZ, gazetecilere veri işleme ve içerik oluşturma konusunda yardımcı oluyor. Sosyal ağlar haber gazeteciliğini etkiliyor, YZ veri işleme için kullanılıyor. YZ, gazetecileri bilgi işleme ve içerik oluşturma konusunda destekliyor. YZ, verimlilik ve trendler için medya stratejisinin ayrılmaz bir parçası olmalıdır. YZ entegrasyonu fikri mülkiyet, doğrulama ve güvenlikle ilgili endişeleri artırmaktadır.
24	2020	Luis Mauricio Calvo Rubí, María José Ufarte Ruiz	Artificial intelligence and journalism: Systematic review of scientific production in Web of Science and Scopus (2008-2019) ¹⁹	2015'ten 2019'a YZ gazeteciliği yayıllarında artış gözlemlenmiştir. YZ gazeteciliği araştırmalarının yoğunluğu Amerika Birleşik Devletleri'nden kaynaklanmaktadır. Dergiler, YZ gazeteciliği yayıntıları için ana platformdur. YZ gazeteciliği araştırmalarında tek yazarlılık yaygındır. Araştırmalar robot gazeteciliği, veri gazeteciliği ve sosyal ağlar üzerinde odaklanmaktadır.
25	2020	Javier Díaz-Noc	Artificial Intelligence Systems-Aided News and Copyright: Assessing Legal Implications for Journalism Practices ²⁰	YZ'nın haber üretimi ve telif hakları üzerindeki yasal etkilerini incelemiştir. Gazetecilikte yazarlık, özgünlük ve eser türlerine odaklanmıştır. YZ destekli haberlerde kolektif çalışmaları ve fikri mülkiyet haklarını ele almıştır. Kolektif çalışmalar yoluya garanti altına alınan ekonomik fikri mülkiyet hakları mevcuttur.
26	2020	José Miguel López, César Ceide, Martín Túñez-Fieiras Álvarez	Impact of Artificial Intelligence on Journalism: transformations in the company, products, contents and professional profile ²¹	YZ gazeteciliği otomasyon, kişiselleştirme ve güvenilirliği artırma etkiliyor. YZ, gazetecilikte haber üretiminin, dağıtımını ve tüketimini dönüştürmektedir. YZ, içeriğe değer katmak için gazetecilerin kişisel katkılarını teşvik ediyor.
27	2020	Maurice Vergeer	Artificial Intelligence in the Dutch Press: An Analysis of Topics and Trends ²²	Hollanda'daki gazeteler YZ konularında çeşitli haberler yapmaktadır. Dini gazeteler, YZ konularında daha az yayın yapmış ve farklı ilgi alanları göstermiştir. Dikkat çeken konular arasında teknoloji devleri, sahte haberler, robotlar ve futbol yer almaktadır. YZ ile ilgili haberler sansasyonel olmamakta kaçınılmalı ve gerçeklere odaklanmalıdır.

¹⁵ Haber Medyasında Yapay Zeka: Mevcut Algılar ve Geleceğe Bakış.¹⁶ Türkiye'de Yayınlanan Haberlerde Yapay Zeka Teknolojilerinin Olanakları ve Zorlukları Hakkındaki Çercevelemeler¹⁷ Yapay Zekanın Gazeteciliğe Uygulanması: Akademik Üretimin Bir Analizi.¹⁸ Yapay Zekanın Yeni Bir Testi: Medya Sektörü Korkmalı mı?¹⁹ Yapay Zeka ve Gazetecilik: Web Of Science ve Scopus'taki Bilimsel Üretimin Sistematiske İncelemesi (2008-2019).²⁰ Yapay Zeka Sistemleri Destekli Haber ve Telif Hakkı: Gazetecilik Uygulamaları için Yasal Etkilerin Değerlendirilmesi.²¹ Yapay Zekanın Gazeteciliğe Etkisi: Şirket, Ürünler, İçerikler Ve Profesyonel Profilde Dönüşümler.²² Hollanda Basımında Yapay Zeka: Konular ve Eğilimler Üzerine Bir Analiz.

Tablo 2: Devamı

28	2020	Soyoung Kim, Boyoung Kim	A Decision-Making Model for Adopting AI-Generated News Articles: Preliminary Results ²³	Medya güvenilirliği, YZ tarafından üretilen haberlerin kabulü için çok önemlidir. Kuruma güven, kabul için en önemli faktördür. İçerik düzeyi, kabul için teknoloji faydalardan daha önemlidir. İçerikteki iletişim ve zeka, YZ haberlerinin kabulünü etkilemektedir.
29	2019	Miguel Túñez-Lopez, Carlos Tousal-Bran, César Valdivezo-Aba	Automation, bots and algorithms in newsmaking. Impact and quality of artificial journalism ²⁴	Otomasyon gazeteciliği etkileyerek etik, iş gücü ve sosyal tartışmalarla yol açıyor. Yapay gazetecilik trendleri arasında YZ entegrasyonu, anlatı kalıpları ve gelecek projeksiyonları yer alıyor. Haber odalarındaki otomasyon içeriği, ilişkileri ve izleyici katılımını etkiliyor.
30	2017	Carl-Gustav Lindén	Algorithms for journalism: The future of news work ²⁵	Gazetecilik mantığı otomatikleştirilebilir, ancak karmaşık gazetecilik zordur. Veri çok önemlidir; algoritmalar haber üretimi için yapılandırılmış veriye ihtiyaç duyar. Otomasyon iş kayiplarına, gazetecilikte yeni çalışma biçimlerine yol açabilir.

Tablo 2'de sıralanan ve 2017-2024 tarihleri arasında yayımlanan haber üretimi ve YZ konulu çalışmaların 2020 itibarıyle artış gösterdiği, 2022 yılında ise en çok yayın yapılan sayıya ulaşlığı gözlemlenmektedir. Bunun sebebi olarak ChatGPT'nin tanınırlığını artmaya başlamış olması ve buna bağlı olarak farklı YZ tabanlı uygulamaların geliştirilmesi, dolayısıyla da çalışma kapsamının gelişmiş olması görülebilir. Belirtilen tarih aralığında ele alınan haber üretimi ve YZ konulu çalışmaların çoğunlukla çeşitli analizlerin gerçekleştirildiği karşılaştırmaların yapıldığı ve/veya yorumu dayalı çalışmalar oldukları görülebilmektedir. Konu başlıkları altında toplanacak olursa; teknolojinin gazetecilik pratiğine ve ürününe etkileri ve gazetecilik pratiğinde karşılaşılan zorluklar ağırlıklı oldukları ifade edilebilir. Buna ek olarak YZ'nın medya ve toplum üzerindeki etkisi ve YZ ve etik konularının da ele alındığı görülmektedir. Özeltlenecek olursa, çalışmalara bakıldığından birçok alanda olduğu gibi YZ'nın gazetecilik alanında mesleki değişikliklere deşindiği, hatta mesleğin ortadan kalkma endişesinin vurgulandığı görülebilmektedir. YZ ile üretilen haberlerin gazetecilerin oluşturduğu haberlerin yerini tutup tutmayacağı, etik, güvenlik ve telif hakları gibi konularda nasıl davranışlarının genel olarak sorgulandığı ve buna bağlı olarak gazetecilere olan güvenin önemini vurgulandığı çıkarımında bulunulabilir. Bunlara ek olarak tüm çalışma alanlarına nüfuz etmeye devam edecek olan YZ'nın haber üretiminde nasıl kullanılabileceği ve ne denli geliştirmelerin yapılabileceği ifade edilmektedir. Tüm bunların gerek haber üretimi ve YZ bağlantılı gelecek çalışmalar için, gerekse haber çevirisini ve YZ bağlantılı çalışmalar için yol gösterici oldukları söylenebilir.

Tablo 3: Yapay zeka ve haber çevirisini hakkında yürüttülen bilimsel araştırma makaleleri

No	Yıl	Yazarı	Başlık	Kısaltılmış Çıkarımlar
1	2024	Betül Özcan Dost	Haber Çevirisinde Makine Çevirisi Araçlarının Kullanımına Yönelik Bir İnceleme: Google Translate ve DeepL Örneği	Küreselleşme, teknolojik gelişmeler nedeniyle çeviri ihtiyacını artırıyor. Belirlenen çeviri kayipları: gramer hataları, eksik çeviriler, yanlış kelime seçimleri. Google Translate, DeepL'den farklı olarak özel isimleri çevirme sorunları yaşadı.
2	2020	Noureddin Mohamed Abdellaal and Abdulkhaliq Alazzawie	Machine Translation: The Case of Arabic-English Translation of News Texts ²⁶	Google Translate etkilidir ancak doğruluk için insan redaksiyonuna ihtiyaç duymaktadır. Gelecekteki çalışmalar makine çevirisindeki hataları azaltmaya odaklanmalıdır.

Tablo 3'e bakıldığından her ne kadar YZ günümüzde popüler hale gelmiş ve birçok alanda etkin olmaya başlamışsa da, haber çevirisini ve YZ bağlamında maalesef çok az çalışma olduğu görülmüşdür. Özellikle, Tablo 2 ile kıyaslandığında bu sayının 10'da 1'i bile olmadığı görülebilmektedir. Haber çevirisini ve YZ bağlantılı çalışmaların biri 2020 diğeri ise 2024 yılında ele alınmıştır. Konuları kapsamına göre ise makine çevirisi bağlantılı ve çeviri karşılaştırmmasına yönelik çalışmalar oldukları görülmektedir. Haber üretimi kadar köklü bir geçmişe sahip olduğu söylenebilen haber çevirisinin, YZ bağlantılı çalışmalar açısından haber üretimi kadar ilgi çekmediği ve buna bağlı olarak bu alanda

²³ YZ Üretilimi Haber Metinlerinin Benimsenmesi İçin Bir Karar Verme Modeli: Ön Sonuçlar.²⁴ Haber Yapımında Otomasyon, Botlar Ve Algoritmalar. Yapay Gazeteciliğin Etkisi Ve Kalitesi.²⁵ Gazetecilik İçin Algoritmalar: Haber Çalışmalarının Geleceği.²⁶ Makine Çevirisi: Haber Metinlerinin Arapça-İngilizce Çevirisi Örneği.

eksiklikler olduğu ifade edilebilir. Özellikle Tablo 2'den görüleceği üzere, YZ'nın gazetecilikteki etkileri, toplum ve medya üzerindeki etkileri, etik ve güvenlik konuları haber üretiminde olduğu kadar haber çevirisi için de önemli çalışma konuları oluşturabilecektir.

4. Yapay Zekâ ile Haber Metni Üretimi

Haber metni üretimi içinde bulduğumuz dijital ve teknolojik çağın koşullarına göre çeşitlilik göstermekte ve bu çeşitlilik her an her yerden ulaşılabilir olmaktadır. Bugün geleneksel medya, haber üretimi ve gazetecilik kavramlarının yanı sıra dijital medya ve sosyal medya kanallarında haber metinleri üretilmeye başlığını ve yaygın şekilde kullanıldığını söylemek mümkündür. Şafak Etike'nin de araştırmasında belirttiği gibi, YZ teknolojileri haber üretim sürecine entegre edilmiş ve bu sayede haber üretimi sürecinde gazetecilerin otorite ve yetkilerini paylaşan ve hatta belli bir ölçüde devralan algoritmalar, robotlar, yazılımcılar, veri analistleri ve mühendisleri gibi yeni aktörler ortaya çıkmıştır (Etike, 2023a: 592). Her ne kadar YZ araçları ile haber üretiminin birçok haber türünde kullanıldığı söylenebilese de çoğunlukla açık ve net ifadelerin yer aldığı, kalp cümlelerin tekrar ettiği hava durumu, borsa haberleri, spor müsabakaları veya seçim sonuçlarının yer aldığı türden haberlerde tercih edildiği ifade edilebilir (Vogler, Eisenegger, Fürst, Udris, Ryffel, Rivière, Schäfer Mike, 2023: 34; Graefe ve Bohlken, 2020). Bunun sebebi olarak bu tür haberlerde bilginin genelde kısa, öz ve yorumsuz bir şekilde aktarılması dolayısıyla düzenleme gerektirmemesi olarak görülebilir. Nitekim ideolojik birtakım görüşlerin dahil olduğu haber metinlerinde yorumlara yer verilmektedir. Bu da, hızlı bir şekilde oluşturulması gereken haber metninin zamandan tasarruf etmek adına YZ kullanılmadan, doğrudan ele alınması anlamına gelebilir. Bu durumda YZ yardımı ile oluşturulan haber metinin tekrar düzenlenmesi gerekecektir. Dolayısıyla, haber üretiminde her ne kadar haber üreticisinin ve/veya bağlı olduğu kuruluşun görüş ve tercihleri haber üretiminde etkili olsa da YZ'nın kullanım alanının da göz ardı edilemeyecek kadar geniş olduğu söylenebilir. Hal böyleyken, gazetecilik ve habercilik kavramlarının yaşadığı dijital dönüşüm takip etmek ve bu yeni dönüşüme uyum sağlamak kaçınılmaz bir hal almıştır.

Web sitelerinin otomatik çeviri özellikleri sayesinde içeriğini anlamadığımız ya da kullanılan dili bilmediğimiz durumlarda çeviri yaparak bu içerikler hakkında bilgi sahibi olmak hala mümkündür. Ancak, günümüz YZ teknolojisinin kaydettiği ilerlemelere bakılacak olursa, artık içerikleri çevirmekle de zaman kaybedilmiyor, biz okuyucu ve takipçilere çevirisi yapılmış haber metinleri sunuluyor. Tam da bu aşamada, dijital platformlarda, sosyal medya kanallarında yayınlanan haberlerin doğruluğu, kaynaklarının gerçekliği, yapılan çevirilerin gerçeği ne kadar yansittiği ya da yandaş ya da karşıt görüşlü olup olmadığı gibi hususlar okuyucuların aklına gelen sorular haline gelebilir.

Makine öğrenmesi, derin öğrenme ve doğal dil işleme süreçleri gibi alt türleri bünyesinde bulunduran YZ'nın günümüzde sıkılıkla farklı metin türlerinin üretiminde kullanıldığı görülmektedir. Bugün YZ'nın sadece bir metin üretmekten öte, yazılan bir metni sese, ses kaydını yazıya, yine bir metni resim ya da fotoğrafa hatta videoya dönüştürdüğü görülmektedir. Son yıllarda yapılan tanıtımlar ve hakkında çıkan haberlerde her ne kadar YZ'nın bazı meslekleri yok olma ile tehdit ettiği görülse de aslında pek çok iş sahasında kendini gösterdiğini hatta sunduğu imkanlar dolayısıyla meslek sahipleri için avantajları olduğunu söylemek mümkündür. Bahsi geçen muhtemel bir kayboluş tehditi altında olan mesleklerden birisinin de habercilik/gazetecilik olduğu söylenebilir.

Dil öğrenme ve işleme modelleri ve süreçleri sayesinde, bugün kullanılan YZ yazılımları haber metinleri için otomatik özetleme, veri kategorizasyonu, sahte haber tespiti, veri analizleri gibi işlemleri yapmadı gazetecilere yardımcı olabilmektedir (Pavlik, 2023; Etike, 2023a: 594). Pavlik ve Etike'ye paralel olarak, Zorina ve Osipovskaya, gazetecilikte YZ kullanımı hakkındaki bibliyometrik araştırmalarında YZ teknolojilerinin gazetecilikte kullanılmasının çeşitli yolları olduğu belirtilmektedir. Bu yollar, verileri doğrulamak, gerçekleri kontrol etmek, hikayeler ve gazetecilik notları üretmek, makaleleri yaynlamak ve otomatik olarak etiketlemek şeklinde sınıflandırılmaktadır. Aynı zamanda, bahsi geçen bu faaliyetler son zamanlarda YZ araçlarıyla yapıldığı için bir makine tarafından gerçekleştirildiğinden "otomatik gazetecilik" teriminin kullanılmaya başlandığını vurguluyorlar (Zorina ve Osipovskaya, 2021: 742-743).

Haber merkezlerinin ve gazetecilerin, YZ'nın haber üretimine entegrasyonunun planlanması, tasarlanması, yürütülmesi ve izlenmesi sürecine daha fazla katılması ve medya kuruluşlarının süreci gazetecilerden yalıtılmış teknoloji geliştirmeye birimlerine odaklanarak değil, daha bütünsel bir yaklaşımla yürütmesi gerekmektedir. Amacın sadece teknolojiyi geliştirmek ve kullanmak olmadığı, haber merkezlerinin haber üretiminde ve iş akışlarında ihtiyaçlarına cevap verecek uygulamaları geliştirmek olduğu bir stratejinin ortaya konulmasında sınırlılıklar vardır. Diğer bir yandan, YZ teknolojileri ve haber üretimine sunduğu araçlar hızla gelişirken, kurumsal yapıların net bir gazetecilik stratejisi ortaya koymaması, bu teknolojilerin tasarılanması, geliştirilmesi ve kullanımında gazeteciliğin temel değerlerinden ve gazetecilerin ihtiyaçlarından çok maliyetin düşürülmesi ve verimliliğin artırılmasına odaklanması YZ teknolojilerinin Türkiye'de gazeteciliğin geleceğine, dolayısıyla toplumsal işleyişe yönelik risklerini artırmaktadır (Etike, 2023b:

424-426). Bunlara ek olarak, YZ'nın haber üretiminde kullanılması rutin işlerde tercih edilmesi sebebiyle zamandan tasarrufa ve böylelikle habercilerin olay yeri araştırmaları yapmalarına olanak sağlarken, diğer yandan bu şekilde üretilen haberlerin niteliği ile ilgili soru işaretleri oluşturmaktır ve haber üretiminde çalışanların mesleklerinin geleceği ile ilgili endişelenmelerine sebep olmaktadır (Vogler, Eisenegger, Fürst, Udris, Ryffel, Rivière, Schäfer Mike, 2023: 34).

Haber üretiminde YZ'nın her ne kadar sadece medya alanında çalışanların istifade ettikleri bir uygulama olduğu düşünülse ve uygulama için robo(t) gazetecilik, bot gazetecilik, YZ-gazeteciliği, robo-muhabirler gibi terimler kullanılsa da, haber tüketicilerince de kullanılabilirliktedir. Özellikle ChatGPT-4o'ın yaygınlaşmasıyla birlikte Google gibi arama motorlarının kullanımının azaldığı veya farklılaşlığı ifade edilebilir. Herhangi bir konuya ilgili bilgi edinmek istendiğinde arama motoruna anahtar kelimeler, kısa cümleler veya sorular girilmesi durumunda istenilen ilgili birçok kaynağı ulaşılabilirliktedir. Listelenen bu kaynaklara tek tek bakıp istenilen bilgi aranmaktadır. ChatGPT'de ise istenilen bilgi açık bir şekilde belirtildikten sonra birçok kaynaktan faydalananarak bir metin oluşturulmaktadır. Dolayısıyla, bilgi edinmek isteyenler hem zamandan tasarruf etmiş hem de bilgiye çabuk ulaşmış olurlar. Bu da haber tüketicilerinin YZ uygulamaları arasında ilk akla gelenlerden biri olan ChatGPT'yi bir nevi haber üretimi için kullandıkları anlamına gelmektedir. Burada akla medya alanında sıkça kullanılan yurttaş gazeteciliği (civic journalism) terimi gelmektedir. Teknolojinin hayatımıza kazandırdığı bir yenilik olan yurttaş gazeteci terimi genelde herhangi bir medya kuruluşunda çalışmayan dolayısıyla bu işi profesyonelce yapmayan, fakat tanık olduğu veya araştırdığı olayları haberleştirerek kamuoyu ile paylaşan kişileri ifade etmektedir (Durgeç Aydoğan, 2017: 706). Tanık olduğu olayları haberleştirerek, yanı haber metni üreterek çeşitli medya kuruluşları veya sosyal medyadan paylaşan yurttaş gazetecilerin artık haber metni üretmek için olay yerinde olmalarına gerek kalmadan, bir tıkla YZ araçlarıyla haber metni üretip sosyal medya üzerinden takipçileriyle paylaştıkları söylenebilir. Bu durum yurttaş gazeteciliğin ilk ortaya çıktığı 1990'lardaki uygulamasıyla tam anlamıyla örtüşmese de, profesyonel olmayan kişilerce ChatGPT gibi YZ araçlarından talep edilip ürettiğen haber metinlerinin kamuoyu ile paylaşılması noktasında benzerlik göstermektedir.

5. Yapay Zekâ ve Çeviri İlişkisi?

YZ yazılımı kullanarak kitap çevirisi bile yapmanın mümkün olduğu bir dönemde yaşıyorken, bu yazılımların eğitim, sağlık, hizmet sektörü vb. gibi insan hayatının her aşamasında ve her alanında kullanılmasının yaygınlaşışı her geçen gün daha fazla tecrübe edilmektedir. Mevcut araştırmaların YZ ve Çeviri İlişkisi başlığı kapsamında, YZ ve çeviri arasında ilişkilendirme kurallarına yer verilmeye çalışılmıştır.

YZ'yla geliştirilen yazılım, program ve uygulamalar, pek çok kullanıcı için son dönemin gözdesi haline gelmiştir. Kullanıcıların YZ yazılımlarını kullanma tercihlerinin hız-zaman-para üçgeni içinde fayda sağlamaları olduğu düşünülmektedir. Bugün, bir yayinevinin²⁷ kendi açıklaması doğrultusunda, YZ yazılımlarını kullanarak kitap çevirileri yaptığı ve bu kitapları yayinallyarak satışa sundukları bilinmekte. Bu gibi durumlar, çeviri piyasasında yer edinmeye çalışan genç çevirmen adayları ve belki de pek çok profesyonel çevirmen için örnek teşkil edebilir.

YZ hakkında yürütülen araştırmaların amacı insana ait ve akıllı olarak tanımlanan davranışların makinelere yürütlmesidir. Diğer bir deyişle, makineler akıllı hale getirilir ve insanlar için daha faydalı olmaları sağlanır. Hal böyleyken, günümüz şartlarında, sembolik YZ üzerine araştırma yürüten araştırmacılar özel YZ dillerini kullanarak veriler arası ilişkilendirmeyi sağlamakta ve geliştirilen prosedürler aracılığıyla anlam çıkarma ve çıkarımsama gibi ileri düzeyde bilişsel fonksiyonları benzetimlendirmeye çalışırlar (Imanova, 2010: 94; Aslan ve Kuşçu, 2015: 66-68).

YZ ve çeviriyi konu alan Çetin, çeviri piyasasında çeviri programlarının hangi koşullarda ve kim tarafından, ne için kullandığı bilgisini verdikten sonra farklı metin türlerinin çevirilerini incelemiş, insan çevirmen tarafından yapılan çevirilerle kıyaslamış ve değerlendirmelerde bulunmuştur (Çetin, 2009: III). Diğer bir yandan, Güneri YZ tarafından sözlü diyalogların, metinlerin eş zamanlı olarak çevrilebilmesi, Endüstri 4.0 hakkında öngörülerde bulunmamızı sağlayan bir faktör olduğunu vurgulamakta ve çeviri sürecinde jest mimiklerin tanınması ve bu sayede çeviri kalitesi daha yüksek erek metinler, diyaloglar elde edilmesinin mümkün olduğunun altını çizmektedir (Güneri, 2019: 61).

Diger bir yandan, YZ uygulamalarının insan hayatının pek çok alanında kullanılabilir olmasından dolayı çok sayıda meslek grubunda çaba, zaman ve paradan tasarruf etmenin mümkün olduğu vurgulanmaktadır. Dolayısıyla, çevirmenlik mesleği için YZ uygulamalarının geliştirilmesinin ve makine tabanlı çevirilerin de farklı bir boyut kazanması mümkündür (Kumlu ve Okul, 2023: 42). Çeviri ve teknoloji odaklı çalışmaları bilinen Mehmet Şahin çeviride YZ kullanımıyla ilgili olarak "yapay çevir" kavramı için bir tanım oluşturmuştur. Aslında çevirinin sadece diller arası değil, göstergeler arası bir aktarım olduğu ve bunun yapay çeviri olarak adlandırılmasının insanı müdahale olmadan yapılmasıyla ilgili olduğunu vurgulayan tanımı şu şekildedir:

²⁷ Dedalus Yayınevi hakkında: <https://www.milliyet.com.tr/kultur-sanat/yapay-zekayla-ceviri-tartismasi-6978149>, Erişim: 10.04.2024.

“Bir metnin insan müdahalesine gerek olmadan, bir duyu kanalı veya iletişim aracı kullanılarak bir dilden ya da göstergeden başka bir dile ya da göstergeye hesaplama yoluyla aktarılması” (Şahin, 2023, s. 13).

Nilgin Tanış Polat, ChatGPT'ye YZ ve çeviri hakkında yazdırdığı ve yayınladığı raporda, YZ'nın insanlar tarafından çevrilmesi zor olan bazı metinleri çevirebildiğini, ancak bu araçlar aracılığıyla yapılan çevirilerin güvenirliğinin yeterli olmadığını vurgulamaktadır. Ayrıca, YZ araçlarıyla yapılan çevirilerin, hız, kolaylık, ucuzluk, çeşitlilik ve kapasite açısından avantaj sağlarken, anlam kaymaları, tutarsızlıklar, bağlam, kültür, amaç, metin tonu kaybı açısından dezavantajlı olduğunu vurgulamaktadır (Tanış Polat, 482-485). Bu sayede aslında bir YZ yazılımı olan ChatGPT'ye yine kendi ve muadili yazılımların yaptığı çeviriler hakkında yaptırılan açıklamada avantaj ve dezavantajlarından bahsettiği görülmektedir.

YZ ve çeviri ile ilgili çalışmalarda doğal dil işleme süreçleri, istatistiksel bilgisayarlı çeviri, yapay sinir ağları ve çeviri başlıklarına yer verildiği görülmektedir. Bugün çeviri yaptırmak için kullanılan YZ sistemlerinin bir çoğu bu türlerin özelliklerini aynı anda barındırmaktadır. Araştırmaya konu olan YZ aracı ChatGPT²⁸ ve muadili BingChat²⁹, Quillbot³⁰, Gemini³¹ (eski adıyla Google Bard) vb. istenilen konularda ve başlıklarda metin üretebilmektedir. Bu metinleri yine girilen komutlar sayesinde şekillendirmek, yeniden yazdırmak, özetlemek, içindekiler listesi oluşturmak, ilgili referans ve kaynaklarla zenginleştirmek ve tabiki çevirmek de mümkündür. Ancak, bu tür sohbet yazılımlarından elde edilen verilerin doğruluğu, kesinliği, eksik veya fazla olması, etik kurallara uygun olup olmadığı, yapılan çevirilerin yeterli ya da kabul edilebilir olup olmadığı halen araştırmalarda tartışılmaktadır.

Araştırmamanın sonuç bölümünde ChatGPT-4o yazılımına hazırlatılan haber metninin ve yine tarafsız, yandaş ve karşıt görüşlü çevirilerinin inceleme ve değerlendirmeleri hakkındaki çıkarımlar detaylı bir şekilde sunulmuş ve ilerde YZ ve çeviri bağlamında yapılabilecek muhtemel çalışmalar hakkında önerilerde bulunulmuştur.

6. ChatGPT-4o ile Haber Metni Üretimi ve Haber Çevirisı

4. Bölümde araştırma kapsamında YZ yazılımı olarak seçilen ChatGPT4o'dan “Filistin ve İsrail arasında yaşanan son olaylar” konulu olay/durum hakkında Türkçe bir haber metni üretmesi istenmiştir. ChatGPT-4o'ın yazması istenen haberin web arama motorlarından araştırılarak daha önce herhangi bir kanal ya da ajans tarafından谱写ılıp yazılmadığı kontrol edilmiştir. Burada amaç, ChatGPT'nin doğrudan bir haber metnini kopyalayıp aldığı mı yoksa tüm haber metinlerinden bağımsız kendi haber metnini mi ürettiğini görmektir.

ChatGPT-4o tarafından hazırlanan Türkçe haber metni yine ChatGPT-4o tarafından İngilizce'ye çevrilmiştir. Haber metinin 2 farklı şekilde çevirisinin yapılması istenmiştir. ChatGPT4o'a girilen komutlar doğrultusunda 2 farklı görüşlü çeviri elde etmek amaçlanmıştır. Bu bölümde önce üretilen haber metni ve sonra iki farklı çevirişi tablo içinde verilmiştir. Çeviriler hakkında genel değerlendirmeler yapılmış, ardından haber üretimi ve çeviri süreci hakkında ChatGPT-4o ile röportaj yapılmış ve yanıtları sunulmuştur.

ChatGPT4o ile Haber Metni Üretimi

Açık kaynaklı ve ücretsiz ChatGPT-4o yazılımından “Filistin ve İsrail arasındaki son gelişmeler” hakkında bir haber metni üretmesi istenmiştir. ChatGPT'den haber metni üretmesi için istem girişi yapılması sürecinde, “çatışma” ya da “savaş” kelimesi özellikle kullanılmamıştır. Araştırma kapsamında bu konu elbette kasıtlı olarak seçilmiştir. Bahse konu iki ülke arasında yaşanan çatışmalar hakkında YZ üreticisi ChatGPT'nin her hangi bir ideoloji doğrultusunda hareket edip etmediği, kullandığı kelime tercihleri, taraflılığı ya da tarafsızlığı gibi hususların incelenmesi amaçlanmıştır.

Son Gelişmeler: Filistin ve İsrail Arasındaki Çatışmalar³²

Son haftalarda Filistin ve İsrail arasındaki gerilim yeniden tırmanarak, bölgedeki durumu kritik bir noktaya getirdi. 2024 yılının Haziran ayında Gazze Şeridi'nden İsrail'e roket saldıruları başlatıldı. Bu saldırılar İsrail'in çeşitli şehirlerinde sirenlerin çalmasına ve sivil halkın sığınaklara çekilmesine neden oldu. İsrail ordusu, bu roket saldırularına karşılık olarak Gazze'deki Hamas hedeflerine hava saldıruları düzenledi. Her iki tarafın da büyük kayıplar verdiği belirtiliyor.

Sivil Kayıplar ve Yaralanmalar

Çatışmaların yoğunlaşlığı bu dönemde sivil kayıplar da arttı. Gazze'de İsrail'in hava saldıruları sonucunda çok sayıda

²⁸ ChatGPT hakkında: <https://openai.com/chatgpt>, Erişim: 10.04.2024.

²⁹ Bing Chat hakkında: https://play.google.com/store/apps/details?id=com.microsoft.bing&hl=en_US&pli=1, Erişim: 10.04.2024.

³⁰ Quillbot hakkında: <https://quillbot.com/>, Erişim: 10.04.2024.

³¹ Gemini hakkında: <https://gemini.google.com/app>, Erişim: 10.04.2024.

³² ChatGPT-4o tarafından üretilen haber metni: 17 Haziran 2024, saat: 15:20.

sivilin hayatını kaybettiği ve yaralandığı bildirildi. Sağlık Bakanlığı yetkilileri, sağlık sisteminin yetersiz kaldığını ve acil yardıma ihtiyaç duyulduğunu belirtti. İsrail'de ise roket saldıruları nedeniyle bazı bölgelerde maddi hasar meydana geldiği ve birkaç sivilin yaralandığı bildirildi.

Uluslararası Tepkiler

Uluslararası toplum, yaşanan şiddet olaylarına tepki göstererek taraflara itidal çağrısında bulundu. Birleşmiş Milletler, ABD, AB ve çeşitli insan hakları örgütleri, sivillerin korunması gereğine vurgu yaparak acil bir ateşkesin sağlanması için diplomatik çabalarını sürdürüyor. Türkiye, Mısır ve Katar gibi bölge ülkeleri de arabuluculuk yaparak gerilimin düşürülmesi için çaba gösteriyor.

Barış Görüşmeleri ve Gelecek

Uzmanlar, uzun vadede kalıcı bir barışın sağlanabilmesi için tarafların masaya oturması gerektiğini vurguluyor. İsrail ve Filistin arasında yillardır süregelen bu çatışmanın, iki devletli çözüm temelinde barış görüşmeleri ile son bulması gereği belirtiliyor. Ancak, her iki tarafın da mevcut durumdan dolayı güven kaybı yaşaması, görüşmelerin başlamasını zorlaştırıyor.

Sonuç

Filistin ve İsrail arasında yaşanan son olaylar, bölgedeki barış umutlarını yeniden zora sokmuş durumda. Taraflar arasında süregelen bu çatışmaların sona ermesi için uluslararası toplumun daha fazla çaba göstermesi gereği açık. İnsan hakları ihlallerinin sona ermesi ve kalıcı bir barışın sağlanması, bölge halkın en büyük beklenisi olmaya devam ediyor.

ChatGPT-4o tarafından üretilmesi istenen metnin tarafsız/nötr olduğunu söylemek mümkündür. ChatGPT-4o ile Röportaj başlığı altında, ChatGPT-4o'ın metin üretimi ve çeviri süreci hakkında sorulan sorulara verdiği yanıtlar sunulmuş ve değerlendirilmeleri yapılmıştır. YZ yazılımının olabildiğince tarafsız ve genel çıkarım niteliğinde verdiği yanıtlar herhangi bir ideolojiye hizmet etmediğini açıklar ve destekler kelime tercihleri dikkat çekmiştir.

ChatGPT4o ile Haber Çevirisi

ChatGPT-4o'dan kendi ürettiği haber metni için farklı iki görüşü destekler yandaş ve karşıt görüşlü metin çevirisi istenmiştir. Yapılan çeviriler Tablo 4'te verilmiştir. Çevirilerde karşılaşılan farklı kullanımlar koyu renkle gösterilmiştir. Ancak çevirilerden anlaşılmacı üzere, ChatGPT-4o sadece eş anlamlı olabilecek yapılar kullanarak aslında cümleleri farklı şekilde yine aynı anlama gelecek kalıplarla çevirmiştir. Çevirilerde genel olarak bir tarafı desteklediği ya da o bir tarafa karşı bir metin üretimi yaptığı söylemek pek mümkün değildir. Bu durumu açıklığa kavuşturmak için, ChatGPT-4o ile küçük çaplı bir röportaj yapılmıştır. Yaptığı kelime tercihleri ve herhangi bir ideolojiye hizmet edip etmediği hakkında sorulan sorulara yanıtlar vermiştir. Bu yanıtlar daha sonra sonuç kısmında genel değerlendirme olarak betimsel analiz ile aktarılacaktır. Yapılan analizde metinlerden elde edilen genel çıkarımlar sunulacaktır.

Tablo 4: ChatGPT-4o tarafından yapılan haber metni çevirileri

ChatGPT-4o Filistin'i destekler çevirisi***	ChatGPT-4o İsrail'i destekler çevirisi³³***
<p>Latest Developments: Clashes Between Palestine and Israel <i>In recent weeks, tensions between Palestine and Israel have escalated once again, bringing the situation in the region to a critical point. In June 2024, rocket attacks were launched from the Gaza Strip into Israel. These attacks caused sirens to sound in various Israeli cities, prompting civilians to seek shelter. In response to these rocket attacks, the Israeli military carried out airstrikes on Hamas targets in Gaza. It is reported that both sides have suffered significant casualties.</i></p>	<p>Recent Developments: Conflicts Between Palestine and Israel <i>In recent weeks, tensions between Palestine and Israel have escalated, bringing the region to a critical point. In June 2024, rocket attacks were launched from the Gaza Strip into Israel. These attacks triggered sirens in various Israeli cities, prompting civilians to seek shelter. In response, the Israeli military conducted airstrikes on Hamas targets in Gaza. It has been reported that both sides have suffered significant losses.</i></p>
<p>Civilian Casualties and Injuries <i>During this period of intensified clashes, civilian casualties have also increased. In Gaza, numerous civilians were reported killed and injured as a result of Israeli airstrikes. Health Ministry officials stated that the healthcare system is inadequate and in urgent need of assistance. In Israel, it was reported that rocket attacks caused material damage in some areas and injured a few civilians.</i></p>	<p>Civilian Casualties and Injuries <i>During this period of intensified conflict, civilian casualties have also increased. Reports indicate that numerous civilians in Gaza have been killed and injured as a result of Israeli airstrikes. Health Ministry officials have stated that the healthcare system is overwhelmed and urgently needs assistance. In Israel, rocket attacks have caused property damage in some areas and resulted in injuries to several civilians.</i></p>
<p>International Reactions <i>The international community has reacted to the violence by calling for restraint on both sides. The United Nations, the United States, the European Union, and various human rights organisations have emphasised the need to protect civilians and continue diplomatic efforts for an immediate ceasefire. Regional countries such as Turkey, Egypt, and Qatar are also mediating to de-escalate the tension.</i></p>	<p>International Reactions <i>The international community has reacted to the violence, urging both sides to exercise restraint. The United Nations, the United States, the European Union, and various human rights organisations have emphasised the need to protect civilians and are continuing diplomatic efforts to achieve an immediate ceasefire. Regional countries such as Turkey, Egypt, and Qatar are also mediating to help de-escalate the situation.</i></p>
<p>Peace Talks and the Future <i>Experts stress that a lasting peace can only be achieved through negotiations between the parties. It is stated that the long-standing conflict between Israel and Palestine should be resolved through peace talks based on a two-state solution. However, the lack of trust due to the current situation makes it difficult for the negotiations to start.</i></p>	<p>Peace Talks and the Future <i>Experts stress that for a long-term, lasting peace, the parties must come to the negotiating table. It is noted that the ongoing conflict between Israel and Palestine should be resolved through peace talks based on a two-state solution. However, the current situation has caused a loss of trust on both sides, making it difficult to initiate negotiations.</i></p>
<p>Conclusion <i>The latest events between Palestine and Israel have once again jeopardized hopes for peace in the region. It is clear that the international community needs to make greater efforts to end these ongoing clashes. Ending human rights violations and achieving lasting peace remains the greatest expectation of the people in the region.</i></p>	<p>Conclusion <i>The recent events between Palestine and Israel have once again jeopardized hopes for peace in the region. It is clear that the international community needs to make greater efforts to end the ongoing conflict between the parties. Ending human rights violations and achieving lasting peace remains the greatest expectation of the region's people.</i></p>

7. ChatGPT-4o ile Röportaj

ChatGPT-4o ile 3 Ağustos 2024 tarihinde saat 20:00'da röportaj yapılmıştır. ChatGPT-4o'ın haber metni üretimi ve çeviri süreçleri hakkında sorulan sorular ve bu sorulara verdiği yanıtlar hiçbir değişiklik yapılmadan verilmiştir.

³³ Her iki çeviri de ChatGPT-4o tarafından yapılmıştır. 17 Haziran 2024, saat: 16:15.

Tablo 5: ChatGPT-4o ile yapılan röportaj soruları ve yanıtları

1	Araştırmacı	Hazırladığın haber metni başka kaynaklardan mı alındı?
	ChatGPT-4o	<p>Hayır, hazırladığım haber metni tamamen benim tarafından oluşturuldu ve başka kaynaklardan alınmadı. Metin, genel bilgi ve olayların özeti dayanarak yazılmıştır. Metnin amacı, Filistin ve İsrail arasındaki son olayları tarafsız bir şekilde anlatmaktadır. Herhangi bir kaynak belirtildiği için orijinal ve özgün bir metin olarak kabul edilmelidir.</p>
2	Araştırmacı	Peki sen bu genel çıkarımları nasıl yapıyorsun?
	ChatGPT-4o	<p>Genel çıkarımları yaparken, eğitimim ve bilgilerim doğrultusunda aşağıdaki adımları izliyorum:</p> <ol style="list-style-type: none"> Genel Bilgi ve Eğitim: Eğitimim, tarih, siyaset, uluslararası ilişkiler ve benzeri konularda geniş bir bilgi tabanına dayanmaktadır. Bu bilgiler, geniş bir yelpazede olayları ve durumları anlamama yardımcı olur. Tarafsız Dil Kullanımı: Haber metinlerinde tarafsız bir dil kullanarak, olayları olduğu gibi aktarmaya çalışıyorum. Bu, hem Filistin hem de İsrail'in perspektifini göz önünde bulundurarak adil bir anlatım sağlar. Geçmiş Olaylar ve Eğilimler**: Benzer geçmiş olayları ve bunların sonuçlarını dikkate alarak mevcut durumu analiz ederim. Bu, olayların nasıl gelişebileceği ve hangi sonuçların ortaya çıkabileceği hakkında bilgi sağlar. İnsani ve Uluslararası Tepkiler: Uluslararası toplumun ve insan hakları örgütlerinin genellikle nasıl tepki verdikleri hakkında genel bir bilgiye sahibim. Bu tepkiler, olayların nasıl yorumlanacağı ve hangi adımların atılacağı konusunda bir rehberlik sağlar. Mevcut Durumun Değerlendirilmesi: Şu anki olayları değerlendirdiğim, tarafların açıklamaları, uluslararası tepkiler ve medya raporları gibi bilgileri kullanarak dengeli bir analiz yaparım. Doğu ve Güvenilir Bilgiler: Yanlıltıcı veya doğrulanmamış bilgileri kullanmaktan kaçınıyorum. Bunun yerine, doğruluğu kanıtlanmış ve güvenilir bilgilere dayanarak analiz yaparım. <p>Bu adımlar, doğru ve tarafsız bir haber metni oluşturmak için kullandığım yöntemlerdir. Amacım, kullanıcıya en doğru ve dengeli bilgiyi sunmaktır.</p>
3	Araştırmacı	Haber metni üretenler neden yapay zeka ile haber üretirler?
	ChatGPT-4o	<p>Haber metni üretenler, çeşitli nedenlerle yapay zeka (AI) kullanarak haber üretirler:</p> <ol style="list-style-type: none"> Hız ve Verimlilik: Yapay zeka, haberlerin hızlı bir şekilde oluşturulmasına yardımcı olabilir. Bu, özellikle anlık haberlerde ve sürekli güncellenen konularda önemlidir. Otomatikleştirilmiş İçerik Üretimi: Rutin ve veri odaklı haberlerin (örneğin, finans raporları, spor sonuçları, hava durumu raporları) otomatik olarak üretilmesi, insan gazetecilerin daha yaratıcı ve derinlemesine araştırma gerektiren işler yapmalarını sağlar. Büyük Veri Analizi: AI, büyük veri kümelerini hızlı ve etkili bir şekilde analiz edebilir, trendleri ve kalıpları tanımlayabilir. Bu, gazetecilerin belirli konular hakkında daha bilinçli ve veri destekli haberler yazmalarına yardımcı olabilir. Kişiselleştirilmiş İçerik: AI, okuyucuların tercihlerine göre kişiselleştirilmiş içerik önerileri sunabilir. Bu, haber sitelerinin kullanıcı deneyimini iyileştirir ve okuyucu bağlılığını artırır. Dil ve Çeviri Hizmetleri: Yapay zeka, haber metinlerini farklı dillere hızlı ve doğru bir şekilde çevirebilir. Bu, uluslararası yayıncıların global bir kitleye hitap etmelerini kolaylaştırır. Yazım ve Düzenleme Yardımı: AI, yazım hatalarını tespit edebilir, metinleri düzenleyebilir ve hatta stil önerileri sunabilir. Bu, editörlerin işini kolaylaştırır ve içerik kalitesini artırır. Maliyet Tasarrufu: Rutin haberlerin otomatikleştirilmesi, haber kuruluşlarının maliyetlerini düşürebilir. Bu, özellikle küçük ve orta ölçekli haber kuruluşları için önemlidir. Erişim ve Kapsama Alanı: AI, geniş veri kaynaklarından bilgi toplayarak ve analiz ederek, haberlerin daha geniş bir kapsama sahip olmasını sağlar. Bu, gazetecilerin daha fazla konuya ele almasını ve daha kapsamlı raporlar hazırlamasını sağlar. <p>Yapay zeka, bu avantajlarıyla haber üretim sürecini daha verimli, hızlı ve etkili hale getirebilir. Ancak, etik ve doğruluk gibi önemli konuların dikkate alınması da gereklidir. AI tarafından üretilen haberlerin doğruluğu ve tarafsızlığı sürekli olarak izlenmeli ve denetlenmelidir.</p>

Sonuç

YZ destekli haber metni üretimi ve üretilen haber metninin yine aynı YZ yazılımı tarafından farklı iki çevirisinin yapılması ve elde edilen metinlerin incelenmesi odağında yürütülen mevcut çalışmada ChatGPT-4o'dan elde edilen veriler incelenmiştir. Araştırmmanın literatür taraması kısmında Türkiye'de YZ ve haber çevirisini hakkında yazılan tezler yazılan lisansüstü tezler YZ ve çeviri, YZ ve haber çevirisini, YZ ve habercilik, YZ ve gazetecilik, robo gazetecilik ve robot gazetecilik anahtar kelimeleriyle taranmıştır. Yapılan tarama 2004-2024 yılları arasındaki tezleri kapsamaktadır. YZ türevleri ve yazılımları her ne kadar uzun yillardır kullanılıyor olsa da bu başlıklı anılmaya kısa bir süre önce başlanmıştır. Dolayısıyla, yüksek lisans ya da doktora tezi düzeyinde kapsamlı çalışmaların sayısının az olması şaşırtıcı değildir.

Araştırma kapsamında yürütülen literatür taramasının diğer ayağını ise YZ ve haber çevirisini hakkında yazılan bilimsel araştırma makaleleri oluşturmaktadır. 2017-2024 tarihleri arasında yayınlanan araştırmalar, DergiPark, Consensus ve SciSpace'de taranmıştır. Taramalar şu anahtar kelimelerle yapılmıştır: haber üretimi-YZ, haber çevirisini-YZ, news, news production, news translation ve artificial intelligence kelimeleri de taratılmıştır.

Araştırmmanın son basamağında ise ChatGPT-4o ile kendi yaptığı haber metni üretimi ve yaptığı haber çevirileri süreci hakkında kısa bir röportaj yapılmıştır. Sorulara karşı alınan yanıtlar değişiklik yapılmadan tarih ve saat bilgileriyle beraber verilmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan araştırma soruları şunlardır: *“Haber tüketicileri YZ ile neden haber metni üretir?, Haber tüketicilerinin YZ ile haber metni üretimi ne derece mümkündür?, YZ ile üretilen haber metinlerinin farklı türde (nötr, yandaş ve karşı) çevirisini ne derece mümkünür?, YZ ile üretilen haber metinleri ve çevirileri nasıl bir süreçten geçmektedir?”*. Genel bir açıdan bakıldığında, YZ ile haber metni üretmenin kolaylık, hız, zaman ve verimlilik açısından avantajlı olduğu görülmüştür. Ayrıca otomatik içerik üretimi, geniş kapsamlı verilerin analizi, kişiselleştirilmiş içerik üretimi, dil ve çeviri hizmetleri, yazım ve düzenleme, son biçimleme özellikleri, araştırma konularına ve kaynaklara erişim ve kapsama alanı genişliği ve dolayısıyla maliyet tasarrufu açısından avantajlı görülmektedir.

Bir YZ yazılımının içinden çıkmadan hedeflenen tüm faydayı sağlamak elbette kulağa hoş geliyor. Ancak tüm bu faydayı sağlarken ihlal edilen herhangi bir durum olup olmadığından denetlenmesi gerekmektedir. İntihal ya da uygun olmayan içerik üretimi dolayısıyla yapılacak herhangi bir etik hata da söz konusudur. Hız, zaman, maliyet üçgeninden avantajlı çıkarken, etik konusunda dezavantajlı duruma düşmemek gereklidir. Bu yüzden, ilerde yapılacak çalışmalarda YZ yazılımları aracılığıyla haber metni üretmeyi ve yayılmayı tercih ettiği tespit edilen haber ajansları, sosyal medya kanallarındaki yayınlar vb. çeviri etiği, meslek etiği açısından incelenebilir. Son olarak, ilerde yapılabilecek muhtemel çalışmalarda, ChatGPT'den farklı tarihlerde ve saatlerde aynı komut girişleriyle ürettiği metinlerin benzer ve farklı yönleri içerik analizi yöntemiyle incelenebilir. Başka bir çalışmada YZ ve haber metni üretiminin ve haber çevirileri yapmanın akademik çeviri eğitimindeki yeri sorgulanarak bir eğitim paketi ya da ders içeriği oluşturulabilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- B.T., S.K.; Veri Toplama- B.T., S.K.; Veri Analizi/Yorumlama- B.T., S.K.; Yazı Taslağı- B.T., S.K.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- B.T., S.K.; Son Onay ve Sorumluluk- B.T., S.K.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemiştirlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemiştirlerdir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- B.T., S.K.; Data Acquisition- B.T., S.K.; Data Analysis/Interpretation- B.T., S.K.; Drafting Manuscript- B.T., S.K.; Critical Revision of Manuscript- B.T., S.K.; Final Approval and Accountability- B.T., S.K.

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Authors declared no financial support.

Yazarların ORCID ID'leri / ORCID IDs of the authors

Burcu Türkmen 0000-0001-5380-0480

Sema Koçlu Maman 0000-0003-2666-8546

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Abdelaal, N. M., & Alazzawie, A. (2020). Machine Translation: The Case of Arabic- English Translation of News Texts. *Theory and Practice in Language Studies*, 10(4), 408. <https://doi.org/10.17507/tpls.1004.09>
- Alsaadi, O.A.H. (2024). Televizyon Haberciliğinde Yapay Zeka Tekniklerinin Kullanımı, İstanbul Gelişim Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Ashfaq, R., Nabi, Z., & Rohit (2023). Artificial Intelligence and the Indian Media Industry: the Future is now. *Journal of Culture and Communication*, 3(1), 14–21. <https://doi.org/10.55529/jmcc.31.14.21>
- Aslan, E.; Kuşcu, E. (2015). Çeviride Yapay Zeka Uygulamaları. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı:31, s. 63-77, Erzurum.
- Atmowardoyo, H. (2018). Research Methods in TEFL Studies: Descriptive Research, Case Study, Error Analysis, and R & D. Makasar : Academy Publication, ISSN 1798-4769, Journal of Language Teaching and Research, Vol. 9, No. 1, pp. 197-204, January 2018 DOI: <http://dx.doi.org/10.17507/jltr.0901.25>
- Ay, A. (2022). Yapay Zekâ Haberciliği Ve Gazetecilik Tartışmalarına Dair Bir Değerlendirme. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication -TOJDAC*, 12(4), 913–926. <https://doi.org/10.7456/11204100/001>
- Aydın, B. ve İnce, M. (2024). Can Artificial Intelligence Write News: A Research on Determining The Effect of Artificial Intelligence on News Writing Practice. *Intermedia International e-Journal*, 11(20) 24-41. <https://doi.org/10.56133/intermedia.1436647>
- Babacan, H. (2021). Türkiye'de Yapay Zeka Destekli Gazetecilik: Robot Gazeteciliğine Yönelik Yaklaşımlar, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Bacaksız, A. D. (2019). The Future of Translation Studies Through Artificial Intelligence, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Bing Chat hakkında: https://play.google.com/store/apps/details?id=com.microsoft.bing&hl=en_US&pli=1, Erişim: 10.04.2024.
- Bolaji, D. A. (2023). Construction and Case Analysis of Sensor News Whole Chain Production Model Based on Artificial Intelligence Technology. *Journal of Sensors*, 2023, 1–12. <https://doi.org/10.1155/2023/9428766>
- Calvo-Rubio, L.-M., & Ufarte-Ruiz, M.-J. (2021). Artificial intelligence and journalism: Systematic review of scientific production in Web of Science and Scopus (2008-2019). *Communication & Society*, 34(2), 159–176. <https://doi.org/10.15581/003.34.2.159-176>
- Canavilhas, J. (2022). Artificial Intelligence and Journalism: Current Situation and Expectations in the Portuguese Sports Media. *Journalism and Media*, 3(3), 510–520. <https://doi.org/10.3390/journalmedia3030035>
- de-Lima-Santos, M. F. & Ceron, W. (2021). Artificial Intelligence in News Media: Current Perceptions and Future Outlook, *Journal. Media*, 2022, 3, 13-26. <https://doi.org/10.20944/preprints202110.0020.v1>
- ChatGPT hakkında: <https://openai.com/chatgpt>
- Çetin, Ö. (2009). Çeviride İnsan Zekası ve Yapay Zeka. (Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı, Muğla.
- Dedalus Yayınevi: Dedalus Yayınevi hakkında: <https://www.milliyet.com.tr/kultur-sanat/yapay-zekayla-ceviri-tartismasi-6978149>, Erişim: 10.04.2024.
- Díaz-Noci, J. (2020). Artificial Intelligence Systems-Aided News and Copyright: Assessing Legal Implications for Journalism Practices. *Future Internet*, 12(5), 85. <https://doi.org/10.3390/fi12050085>
- Durgeç Aydoğan, P. (2017). Alternatif Bir Medya Alanı Olarak Yurttaş Gazeteciliği. *Journal of International Social Research*. 10. 705-711. 10.17719/jisr.2017.1703.
- Etike, Ş. (2023a). Yapay Zekâ ve Haber Üretim Süreci: Tanımlar ve Uygulamalar. *Türkiye Medya Akademisi Dergisi*. Cilt:3 Sayı:6, s. 588-609.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8378908>

- Etike, Ş. (2023b). Türkiye'deki Haber Merkezlerinde Yapay Zekâ Teknolojileri: Gazeteci Deneyimleri ve Algisi. Hülür H. & Yaşın C. (Ed.). *Yeni Medya ve Toplumsal Dönüşümler* içinde. Ankara: Ütopya Yayınevi. 398-428.
- Fırat, F. (2018). İnternet Haberciliğinde Yapay Zeka Teknolojisi Kullanımı: Robot Gazetecilik, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Folayan, B. J., Ajibade, O., Onayinka T. S., Obi-Okoje A. (2023). Attitude of Lagos Editors towards Use of Artificial Intelligence in News Management. *Information and Knowledge Management*, 13(3), 1-10. doi:10.7176/ikm/13-3-01
- Gardner, H. (1983). Frames of Mind: The theory of multiple intelligences. New York: Basic Books.
- Gemini hakkında: <https://gemini.google.com/app>, Erişim: 10.04.2024.
- Graefe, A.& Bohlken, N. (2020). Automated Journalism: A Meta-Analysis of Readers' Perceptions of Human-Written in Comparison to Automated News. *Media and Communication*, 8(3), 50-59. DOI: 10.17645/mac.v8i3.3019
- Güneri, Y. (2019). Endüstri 4.0 ile Çevirmenlik Mesleğinin Geleceği. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çeviribilim Anabilim Dalı, Sakarya.
- Hussein, F., & Hejase, H. J. (2022). Artificial Intelligence and Fake News. *Žurnalistikos Tyrimai*, 16, 39–71. doi:10.15388/zt/jr.2022.2
- Horska, K. (2020). A New Test of Artificial Intelligence: Should the Media Industry Be Afraid? *Science and Education a New Dimension*, VIII(231)(39), 26–29. <https://doi.org/10.31174/send-hs2020-231viii39-06>
- İşık, U., Ölçekçi, H., & Koz, K. A. (2022). Yapay Zeka ve Algoritma Ekseneinde Gazeteciliğin Geleceği ve Toplum İçin Anlamı. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(2), 1248–1275. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.1129929>
- İmanova, S. (2010) Endüstri Mühendisliğine Giriş, Qafqaz Üniversitesi Yayınları: Bakü
- Kaprol, A. (2024). Yapay zekâ haberleri aracılığıyla medyada distopyanın inşası ve hegemonik etkileri: ChatGPT özelinde yaygınlaşan korku söylemi üzerine bir inceleme. *Nitel Sosyal Bilimler*, 6(1), 75-99. <https://doi.org/10.47105/nsb.1392059>
- Kim, S., & Kim, B. (2020). A Decision-Making Model for Adopting AI-Generated News Articles: Preliminary Results. *Sustainability*, 12(18), 7418. doi:10.3390/su12187418
- Kumlu, D.; Okul, M. (2023). Yapay Zeka ile Çeviri Uygulamaları: Kültürel Uygulamaların Çevirisinde ChatGPT. *Contemporary Translation Studies: Bridging Cultures, Technologies and Societies*. Çizgi Kitapevi Publishing.
- Lindén, C.-G. (2017). Algorithms for journalism: The future of news work. *The Journal of Media Innovations*, 4(1), 60–76. doi:10.5617/jmi.v4i1.2420
- Longoni, C., Fradkin, A., Cian, L., & Pennycook, G. (2022). News from Generative Artificial Intelligence Is Believed Less. *2022 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency*, 2022, 97-106. doi: 10.1145/3531146.3533077
- Moran, R. E., & Shaikh, S. J. (2022). Robots in the News and Newsrooms: Unpacking Meta-Journalistic Discourse on the Use of Artificial Intelligence in Journalism. *Digital Journalism*, 10(10), 1756–1774. doi:10.1080/21670811.2022.2085129
- Öngel, A. (2024). Yapay Zeka Teknolojisini Medya Örgütlerinde Kullanımı: Enformasyon Üretim Sürecinin Otomatikleşmesi ve Robot Gazetecilik, İstanbul Ticaret Üniversitesi Medya ve İletişim Bölümü, Yüksek Lisans Tezi.
- Özcan Dost, B. (2024). Haber Çevirisinde Makine Çevirisi Araçlarının Kullanımına Yönelik Bir İnceleme: Google Translate ve DeepL Örneği. *Söylem Filoloji Dergisi*, 9(1), 259-276. <https://doi.org/10.29110/soylemdergi.1414417>
- Özsalihi, A. (2023). Yapay Zekâ Yoluyla Oluşturulan Sahte Haberlerin Medya Gündeminin Belirlemesi. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 13(3), 533–550. <https://doi.org/10.7456/tojadc.1285554>
- Parratt-Fernández, S., Mayoral-Sánchez, J., & Mera-Fernández, M. (2021). The application of artificial intelligence to journalism: an analysis of academic production. *Profesional De La Información*, 30(3). <https://doi.org/10.3145/epi.2021.may.17>
- Pavlik, J. V. (2023). Collaborating With ChatGPT: Considering the Implications of Generative Artificial Intelligence for Journalism and Media Education. *Journalism & Mass Communication Educator*, 78(1), 84-93. doi: 10.1177/10776958221149577
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. [Çevrim-içi: <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>], Erişim tarihi: 9.04.2024.
- Quillbot hakkında: [Https://quillbot.com/](https://quillbot.com/), Erişim: 10.04.2024.
- Sánchez-García, P., Merayo-Álvarez, N., Calvo-Barbero, C., & Diez-Gracia, A. (2023). Spanish technological development of artificial intelligence applied to journalism: companies and tools for documentation, production and distribution of information. *El Profesional de La Información*, 32(2), <https://doi.org/10.3145/epi.2023.mar.08>
- Sarısaçaklıoğlu, A. (2021). Framing Discourses in Turkish News Coverage Regarding Artificial Intelligence Technologies' Prospects and Challenges. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 37, 20–38. <https://doi.org/10.17829/turcom.803338>
- SirénHeikel, S., Kjellman, M., & Lindén, C. (2022). At the crossroads of logics: Automating newsworthiness with artificial intelligence(Re)defining journalistic logics from the perspective of technologists. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 74(3), 354–366. <https://doi.org/10.1002/asi.24656>
- Şahin, M. (2023). Yapay Çeviri. Çeviribilim Yayınları. ISBN: 978-605-9312-51-6.
- Tanış Polat, N. (2023). Yapay Zeka ve Çeviri: Mütercim-Tercümanlık Alanında Yeni Bir Paradigma. Diyalog 2023/ 2: 482-487 (Rapor).
- Toğaçar, M., Eşidir, K. A., & Ergen, B. (2021). Yapay Zekâ Tabanlı Doğal Dil İşleme Yaklaşımını Kullanarak İnternet Ortamında Yayınlanan Sahte Haberlerin Tespiti. *Journal of Intelligent Systems: Theory and Applications*, 5(1), 1–8. doi:10.38016/jista.950713
- Turgal, L. & Küçükderdoğan, B. B. (2023). Bir Dezenformasyon Aracı Olarak Yapay Zekâ: Bing Arama Motoru Örneğinde İklim Değişikliği Konulu Haber Fotoğraflarının İncelenmesi. *İletişim ve Diplomacy*, 11, 57-82. doi:10.54722/iletisimvediplomasi.1376404

- Túñez-López, M., Tournal-Bran, C., & Valdiviezo-Abad, C. (2019). Automation, bots and algorithms in newsmaking. Impact and quality of artificial journalism, *Revista Latina de Comunicación Social*, 74 1411-1433. <https://doi.org/10.4185/rlcs-2019-1391en>
- Túñez-López, J. M., Fieiras Ceide, C. & Vaz-Álvarez, M. (2021). Impact of Artificial Intelligence on Journalism: transformations in the company, products, contents and professional profile. *Communication & Society*, 34(1), 177-193. <https://doi.org/10.15581/003>
- Turing, A.M. (1950). Computing Machinery and Intelligence. *Mind*, (59), 433–460. Web: <https://phil415.pbworks.com/f/TuringComputing.pdf>, Erişim: 08.04.2024.
- Ufarte-Ruiz, M.-J., Murcia-Verdú, F.-J., & Túñez-López, J.-M. (2023). Use of artificial intelligence in synthetic media: first newsrooms without journalists. *El Profesional de La Información*, 32(2). <https://doi.org/10.3145/epi.2023.mar.03>
- Ültay, E., Akyurt, H., Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188-201.
- Vergeer, M. (2020). Artificial Intelligence in the Dutch Press: An Analysis of Topics and Trends. *Communication Studies*, 71(3), 373–392. doi:10.1080/10510974.2020.1733038
- Vogler, D., Eisenegger, M., Fürst, S., Udris, L., Ryffel, Q., Rivière, M., Schäfer, Mike S. (2023). Künstliche Intelligenz in der journalistischen Nachrichtenproduktion: Wahrnehmung und Akzeptanz in der Schweizer Bevölkerung. In: Forschungszentrum Öffentlichkeit und Gesellschaft (foeg). *Jahrbuch Qualität der Medien 2023*. Basel: Schwabe Verlag, 33-45.
- Wang, M. (2022). Artificial Intelligence-Driven Model for the Production Innovation of Sports News Dissemination. *Wireless Communications and Mobile Computing*, 2022, 1–13. <https://doi.org/10.1155/2022/6797243>
- Yeniceler Kortak, İ. (2022). Yapay Zekâ ve Haber İlişkisine Kullanıcı Gözünden Bakmak: Sosyal Medyada Robot Haber Spikerlerine Gelen Yorumların İncelemesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 699–710. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.1060917>
- Zorina, V. A. & Osipovskaya, E. A. (2021). Literature Review on Artificial Intelligence in Journalism: A Bibliometric Analysis of Publications Indexed in the Web of Science and Scopus, *Theoretical and Practical Issues of Journalism*, 10(4), 734–744.

Atıf biçimi / How to cite this article

Türkmen, B., Koçlu Maman, S. (2024) Comparative analysis of artificial intelligence-assisted news text generation and translations: the case of Chatgpt4o. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - İstanbul University Journal of Translation Studies*, 21, 212–229. <https://doi.org/10.26650/iujts.2024.1552550>